

Milí katecheté, tentokrát Vám přinášíme zápis z našeho diecézního setkání, které se uskutečnilo v listopadu 2004. Ze všech dalších informací připomínáme hlavně to, že v pondělí **24. ledna 2005** se v Brně na Petrově 4 uskuteční biblická **přednáška P. Angela Scarana na téma „Rozumíte tomuto podobenství?“** Začne v **17 hodin**. Těšíme se na vás.

A protože čas neuvěřitelně běží, tak raději už nyní připomínám, že **5. března** bude v Brně v kostele sv. Augustina **postní duchovní obnova** vedená P. Miloslavem Kabrdou. Více informací příště.

Marie Špačková

Diecézní setkání katechetů 13. listopadu 2004 – zápis z tematických skupin

Každý účastník si mohl předem vybrat z nabídky šesti skupinek a témat. Mnohé mrzelo, že nemohli navštívit skupinek více. Proto jsme pro vás vybrali následující postřehy a informace.

➤ Náboženská výchova v rodině – Marie Mléčková

Po vzájemném představení zúčastněných byl prostor na dotazy a ohlasy na dopolední přednášku *Situace současné rodiny a aktuálnost setkávání katechetů s rodiči*. M. Mléčková povzbudila přítomné, aby se jako katecheté snažili o schůzky rodičů i přes překážky, protože nejlepší je osobní rozhovor s rodiči. Přednášející po té hovořila o domácí rodinné katechezi. V rodině má být prostor pro tzv. „svatý kout“, kterým může být např. polička s obrázky či Písmem svatým a který lze časem obměňovat. Pro rodinu je důležité scházet se, mít prostor pro rodinné rozhovory při práci, mít čas na modlitbu a čtení, písničku a povídání u čaje. Když se rodina naučí scházet s malými dětmi, pokračuje tento zvyk i nadále, a dětem je potom přirozené scházet se i v dospělosti. Stačí 10 až 15 minut, kdy se věnujeme tomu, co jsme ten den zažili; mohou začít rodiče a děti se přidají. Pak se v rodině snadněji modlíme za konkrétní situace.

Ranní modlitba by se měla stát automatickou, ideálem je postoj v kleče se sepnutýma rukama, i když se nám to nedaří. K největším problémům rodin patří nekomunikace v rodině. Nejsilněji působí příklad rodičů, a to ve všem, i v modlitbě. Je důležité modlit se už s batoletem a malými dětmi. Od deseti let můžeme využít „tajemné krabice“, kde je např. bonbón, vzkaz, odměna nebo povzbuzení. U dospívajících je důležité vystihnout chvíli, kdy je dospívající otevřený. Někdy je lepší je nenutit, dát jim svobodu a v kostele je např. nechat sedět vzadu. Rodiče dospívajícího by měli dát jasně najevo svůj názor a modlit se za své dítě. Mohou mu říct: „My jsme slíbili Bohu, že tě k němu povedeme, tak to jinak nejde!“ I když se mladý člověk cítí osamoceně, naučí se jít proti proudu. Pro děti je vhodnější brát je do kostela od mala než od určitého věku, může to však být mimo čas mše svaté. Pro rodiny jsou též dobré poutě. V některých rodinách to funguje např. tak, že když vyvstane problém, jede se na oblíbené poutní místo.

Dalším tematickým okruhem byla inspirace, jak prožívat v rodině liturgické svátky. Svátek sv. Martina může rodina oslavit podvečerní procházkou lesem s „martinskou lucerničkou“ a poděkováním za uplynulý rok. Sv. Cecílii, patronku hudby, např. společnou písničkou. Ke sv. Ondřeji, patronu zamilovaných, se modlí děvčata o věřícího partnera. V adventu mohou chodit děti na roráty s lucerničkou. O slavnosti Všech svatých lze připravit slavnostní večeři po mši sv., v den památky Všech věrných zemřelých si vyprávíme o našich zemřelých příbuzných a vysvětlíme dětem pojem očistec. Na sv. Lucii (nositelka světla) chodí dívky zahalené do bílých šatů s lucerničkou a roznášejí světlo, na sv. Barboru se trhá třešňová větvíčka, která je symbolem čistoty. Závěrem lze říct, že je dobré všechno, co pomáhá k pospolitosti rodiny.

Podle zápisu B. Březinové

➤ Škola modlitby dětí – Jana Pešková

V této skupince představila Jana Pešková „Školu modlitby dětí“, které se účastnila v rámci svého pobytu ve Francii. Škola modlitby dětí existuje od r. 1996. Myšlenku uspořádat tuto školu zrealizoval za podpory biskupů několika diecézí francouzský kněz, který je nyní sám biskupem. Škola modlitby je pro děti od 7 do 12 let. Je to třídní setkání během velikonočních prázdnin (ve Francii trvají 14 dní), na němž se podílejí různé komunity působící ve Francii, řeholní společenství a laici – skauti, katolické školství atd. Každý může skrze své dary najít místo a zapojit se do služeb animátorů, vedoucích dílen apod. Vše probíhá v opatství, které poskytuje dostatečný prostor a dobré zázemí. V blízkosti sídlí církevní škola, která disponuje tělocvičnou, jídelnou a hřištěm. Mládež, která má zkušenosti ze školy modlitby dětí, jezdí v pozdějším věku pomáhat jako animátoři.

Děti samotné se na školu velmi těší, o čemž svědčí vzrůstající počet přihlášených (v roce 2004 jich bylo kolem tří set). Děti jsou rozděleny do věkových skupin (zhruba po šesti lidech s moderátorem), některé činnosti jsou pro všechny společné, jiné jsou odděleny. Během tří dnů setkání se probírá určité téma, které děti žijí celý den při práci i při modlitbě, při hrách, odpočinku, i odpoledne v různých dílnách – ateliérech (výtvarné, hudební, vazba květin, modelování ad.). Cílem je zažít zkušenost modlitby – osobní, ve společenství, v srdci církve. Děti se učí modlit se Božím slovem, číst, vidět, slyšet, přemýšlet, podělit se s druhými. V dětech se vzbuzuje víra, uvědomují si, že Ježíš přebývá v každém z nás, učí se adorat, prožít zkušenost společenství – slavit, hrát si, vzájemně se přijímat. Pedagogickým záměrem je objevit Ježíše v každodenním životě. Modlitby, mše sv. a adorace jsou přizpůsobeny dětem a jejich vnímání. Na závěrečnou mši sv. jsou pozváni i rodiče, kteří se svými dětmi mohou prožít nadšení a radost z víry.

Setkání připravuje tým lidí skoro celý rok předem. Každý má přesně daný úkol, takže ví, o co se bude starat. Všichni jsou potom obdarováni bezprostředností a nadšením dětí. Přednáška byla obohacena videozáznamem ze školy modlitby dětí a ukázkou originálních materiálů. V následující diskusi se přítomní vzájemně informovali o činnostech pro děti a svých zkušenostech.

Podle zápisu L. Franklové a L. Krčálové

➤ Mše svatě s rodiči a dětmi – P. Pavel Kafka a manželé Lepkovi

Přednáška obsahovala teoretickou část, dále představení témat vhodných pro mše sv. s dětmi a diskusi s výměnou zkušeností. Na začátku seznámil přednášející přítomné s Direktoriem pro mše sv. s dětmi. Pokřtěné děti, které ještě nebyly plně včleněny do života církve, protože nepřijaly svátost biřmování a eucharistii, si zasluhují zvláštní péči. Tyto děti jsou tak uváděny do křesťanského způsobu života. Cílem snažení není „pěkná mše svatá“, dokonale provedená, ale snaha o dospělý křesťanský život. Direktorium rozlišuje: 1) mši svatou pro dospělé s dětmi, 2) mši sv. pro děti s menší účastí dospělých.

Ad 1. Během mše sv. se koná katecheze pro děti v boční kapli. Některé úkoly při mši sv. lze přenést na děti (nesení obětních darů, předzpěvy aj.). Děti si na konci mše sv. mohou přijít pro požehnání a odnesou si např. obrázek.

Ad 2. Je ideální pro všední dny, je zaměřena na děti, při větším počtu je lepší děti rozdělit do skupinek. Vede děti k nedělní farní mši sv. pro dospělé; všechny úkony a služby směřují k vnitřní účasti dětí a přivádějí je k tomu, že nejvyšší formou účasti na mši svaté je přijetí eucharistie.

Děti se na mši svatou připravují např. nácvikem zpěvu, ale hudba by neměla při mši převažovat. Specifickými gesty mohou být průvody – příchod dětí s knězem, průvod s evangeliářem, průvod ke sv. přijímání. Je dobré dbát na viditelné prvky (viditelná znamení), na ticho jako na věc důležitou v životě a rozvíjet v dětech smysl pro posvátno. Při dětské mši svaté by se neměly používat parafráze biblického textu. Promluva kněze či katechety může mít formu dialogu, přímluvy mohou číst děti. Při bohoslužbě oběti lze použít jednu ze tří eucharistických modliteb pro děti. Pozdravení pokoje si popřejí děti s knězem či ostatními v kruhu, nebo děti roznášejí tento pozdrav po kostele. Vrcholem mše je sv. přijímání. Při závěrečných obřadech se doporučuje krátké shrnutí, požehnání

a rozdáni památky či úkolu dětem. Direktorium doporučuje konat znamení, i když tomu lidé nerozumí. Znamení často řekne víc než slova a děti by měly být vedeny k vnímání znamení. Mezi vhodná témata pro mše sv. s dětmi patří např. Starý zákon, Nový zákon, Rok se svatými a témata z přírody, na nichž lze poukázat na lidské vlastnosti (květiny, ptáci aj.). Starý zákon, dějiny spásy lze např. zpracovat tak, že děti hrají starozákonní postavy jako divadlo. Vhodnou dekorací jsou kostky pomalované z šesti stran, z nichž se dá složit potřebné pozadí (poušť, jeruzalémský chrám, cesta aj.). Rok se svatými se může zpracovat tak, že přijde na mši s knězem vždy jeden svatý se svými atributy a kněz s ním rozmlouvá o jeho životě. Na různých druzích ptáků se mohou ukázat lidské vlastnosti. P. Kafka hovořil o své zkušenosti s tímto tématem, kdy na každé mši sv. se děti seznámily s jedním druhem ptáků, dostaly pak na samolepce jeho obrázek a nalepily si ho na papír, na němž byl obrázek stromu. Další materiály jsou k získání na www.stromecek.cz. Také se můžete obrátit na KC Brno.

Ze zápisu M. Doležalové a B. Lerchové

➤ První svaté přijímání a zpověď dětí – P. Vladimír Langer

Z přednášky P. Langer o svátosti smíření a přijetí eucharistie jsme vybrali tyto body: Věk pro přijetí prvního svatého přijímání je 7 let, ale je na zvážení rodičů, katechetů a faráře, zda dítě dovede odlišit dobro a zlo, odlišit eucharistii od obyčejného chleba. Při přípravě na tyto svátosti je důležitá spolupráce katechety a kněze. Při zpovědi by mělo dítě vzbudit lítost nad hříchy, a ne ji chápat jako polepšovnu. Sedmileté dítě je sice schopné znát pravidla, ale nemá dostatečnou sílu je dodržovat. Pro děti věku 8 až 13 let je zase určující to, co dělá skupina. Od 13. roku si dítě vytváří hodnoty a je schopno podle nich jednat a vzbouřit se i proti většině. Pokud děti po prvním svatém přijímání přestaly ke svátosti chodit, tak tuto svátost nepochopili jejich rodiče. Dítě musí vědět, co je to těžký hřích (vědomé a dobrovolné přestoupení Božího zákona ve vážné věci). Pomůckou pro to mohou být otázky: „Udělal jsi to schválně?“ – Je dobré děti seznámit s místem, kde se bude první svatá zpověď konat. Děti by měly umět vyjmenovat některá zařízení kostela a vědět, že nejdůležitější věcí v kostele je Bůh (eucharistie) ve svatostánku. Při přípravě na svátosti je důležitá komunikace s rodiči, kteří by neměli děti do kostela jen posílat, ale měli by jít s nimi. Od 13 let má velký vliv funkce otce. Zážitek prvního svatého přijímání se vryje do paměti, proto je důležité, aby byl provázen něčím hezkým. Po skončení mše svaté lze s dětmi něco připravit na faře, propojí se tak život církve v kostele a ve světě. Katecheta může děti na cestě doprovázet, ale nemůže nikoho donutit, neměl by vyčítat atd. Chtějme po dětech možné, a ne nemožné, protože ony schválně zlo nedělají. Sami zachováváme zákony a učme děti pojmenovat hřích nejlépe hned po činu. Na adrese vladimir.mtw.cz jsou k dispozici některé materiály ohledně prvního svatého přijímání.

Ze zápisu A. Drlíčkové a B. Hubáčkové

➤ Farnost a misie – Jana Zehnalová

Misijní téma vychází z motta: „Církev bez misíí není církev. Misie znamená uvěřit, že Ježíš přišel, aby nám dal život. Misie znamená uvěřit jeho pokračující lásce.“ (Kard. Jozef Tomko) Téma misíí najdeme již ve Starém zákoně (posílání proroků), v Novém zákoně (Ježíš posílá apoštoly) a při každé mši sv.: „Jděte, jste posláni.“. Znamená to: Doneste Ježíše do rodiny, okolí, na pracoviště. Misijní poslání je podstatnou složkou křesťanského života.

Mezi druhy misijního působení patří život víry, předávání, modlitba za misijní dílo; finanční pomoc těm, které neznáte; pomoc v misii přes někoho známého; osobní nabídka. Misijním územím církve jsou národy, kam evangelium ještě nedorazilo, ale i krajiny se starou křesťanskou tradicí (sem patří i ČR), kde celé skupiny pokřtěných ztratily živou víru a necítí se být členy církve.

Misie známe již v 17. století, kdy misijní aktivity často končily kolonizací. Současný papež zdůrazňuje, aby se misijně působilo, tj. ohlašoval Kristus všem a všemi formami při zachování místní kultury. Po II. vatikánském koncilu se klade při misijním působení důraz na výchovu domorodého obyvatelstva. Vedle evangelizace je nutná i hmotná pomoc, na níž se však žadatelé musejí sami podílet.

Papežské misijní dílo (PMD) je začleněno pod Kongregaci pro evangelizaci národů. Původně pochází od Francouzky Pauline Marie Jaricot (*1799, Lyon), která je zakladatelkou živého misijního růžence a sdružení Šíření víry. Od r. 1922 je PMD oficiální institucí pod patronací Svatého otce. Mezi současná papežská misijní díla patří: 1. PMD Šíření víry (kněží, řeholníci, katecheté); 2. PMD Sv. Petra apoštola (pomoc místním bohoslovcům a nemocným kněžím); 3. PMDD (děti pomáhají dětem – předškolní a školní výchova dětí); 4. Papežská misijní unie (vede kněze, řeholníky i laiky k aktivnímu zapojení do misijní činnosti). U nás 50 let misijní činnost církve prakticky neexistovala, po r. 1989 rozvinul PMD P. Čížkovský. Nyní ho vede P. Jiří Šlégr ve Špindlerově Mlýně. Katecheté měli možnost seznámit se s pomůckami a aktivitami PMD. Závěrem se diskutovalo o situaci ve farnostech a možnostech zapojení do aktivit PMDD.

Ze zápisu H. Maláškové

➤ **Zkušenosti s prevencí sociálně patologických jevů – Lenka Řeholová**

Přednášející Mgr. Lenka Řeholová je učitelkou na CMZŠ na Lerchově ulici a zabývá se problémy a prevencí sociálně patologických jevů žáků a propagací zdravého životního stylu – zdravá strava, zdravé stravovací návyky a pohybové a volnočasové aktivity. Na církevní škole se patologické sociální chování projevuje zhruba u 10 % dětí. Patří sem šikana, která se dá vysledovat už v 1. třídě. Dnes bývají děti vyčleňovány z kolektivu nejen za hendikepy své, ale i svých rodičů (např. dítě má obézní maminku). Tyto děti, z nějakých důvodů vytlačené mimo kolektiv, se pak lehce stávají středem násilného zájmu některých svých spolužáků. Šikana se nesnadno odhaluje, prevence proti ní je povinností stanovenou ministerstvem školství a musí být v souladu s legislativou. Dalším důvodem negativního zájmu kolektivu o děti jsou často „dys“ postižení. Existuje vysoké procento dyslektiků, dysgrafiů atd., a tak je těžké stmelit třídu, aby se děti snášely i se svými nedostatky.

Zdrojem patologického sociálního chování dětí bývají i rodiny. Některé děti jsou zcela bez kontroly rodičů, častěji se setkáváme s neobvykle vysokým kapesným dětí (některé děti ve 3. či 4. třídě disponují vlastní platební kartou). Jejich suverénní chování má negativní dopad na vztahy ve třídě. Spolupráce rodičů těchto žáků s učiteli je špatná, mj. argumentují tím, že škola nemá právo se o tyto věci zajímat.

Dalším problémem se může stát návštěva čajoven, internetových kaváren a klubů, kde dětem ještě školního věku se nabízí první příležitost ke konzumaci alkoholu a pro experimentování s kouřením tabáku a marihuany. Podle odborníků se velmi mladí lidé mohou stát závislí na nikotinu už při pravidelném kouření jedné cigarety za týden. Významné místo v drogové oblasti zaujímají pilulky Extáze, které mladí užívají hlavně na diskotékách. Extáze má schopnost udržet lidský organismus v kondici po dlouhou dobu a člověk pak může lehce protančit celou noc bez pocitu únavy. Marihuana je zase vstupní branou pro tvrdé drogy. Mezi závažné problémy patří onemocnění anorexií nebo bulimií, která se sice dotýkají většinou děvčat, ale stále častěji lze u nemocných dívek vysledovat nastartování potíží díky tlaku hochů na děvčata, aby jejich postavy odpovídaly současnému kultu hubeného těla. Samostatnou kapitolou je předčasné nastartování sexuálního života (mnohdy už kolem třinácti let). Děti jsou k předčasným sexuálním aktivitám vybízeny celou řadou časopisů pro mládež a svůj díl viny mají i televizní seriály plné sexu.

Specifickým problémem církevní školy při prevenci sociálně patologických jevů je špatná spolupráce s rodiči, kteří mívají pocit, že když dítě pochází z křesťanské rodiny, tak se ho takové věci netýkají. Důležité je připustit si, že u každého dítěte existuje menší nebo větší riziko stát se obětí některé z patologií. Pro prevenci je důležité podporovat v dětech zdravé sebevědomí, aby dokázaly odolávat tlakům stádovosti (když všichni kouří, tak já přece kouřit nemusím).

V následující diskusi se hledala odpověď na celou řadu otázek, např.: Co s dětmi, které už jako školáci začnou kouřit? Co s dívkou, u které je podezření na anorexiu? apod.

Ze zápisu J. Motáčka

Vše vybrala a zpracovala Jitka Šebková